

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

5 ЖИЛД, 3 СОН

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА

ТОМ 5, НОМЕР 3

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

VOLUME 5, ISSUE 3

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА | INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

№3 (2022) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9297-2022-3>

Бош муҳаррир:

Холбеков Муҳаммаджон

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Бош муҳаррир ўринбосари:

Тўхтасинов Илҳом

ф.ф.д., доцент (Ўзбекистон)

Главный редактор:

Холбеков Муҳаммаджон

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Заместитель главного редактора:

Тухтасинов Илҳом

к.ф.н., доцент (Ўзбекистон)

Editor in Chief:

Kholbekov Muhammadjan

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Deputy Chief Editor

Tuhtasinov Ilhom

Ph.D. Ass. Prof. (Uzbekistan)

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ

Назаров Бахтиёр

академик (Ўзбекистон)

Якуб Умарўғли

ф.ф.д., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова

ф.ф.д., профессор (Озарбайжон)

Бокиева Гуландом

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким

ф.ф.д., профессор (Татаристон)

Махмудов Низомиддин

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил

ф.ф.д., профессор (Россия)

Жўраев Маматкул

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахиммаед

к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Жеймс Форт

Мичиган университети (АҚШ)

Умархўжаев Мухтор

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Болтабоев Ҳамидулла

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Дўстмухаммедов Хуршид

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Сиддикова Ирода

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар

ф.ф.д. (Грузия)

Юсупов Ойбек

масбул котиб, доцент (Ўзбекистон)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Назаров Бахтиёр

академик (Ўзбекистон)

Якуб Умар оғли

д.ф.н., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова

д.ф.н., профессор (Азербайджан)

Бокиева Гуландом

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким

д.ф.н., профессор (Татарстан)

Махмудов Низомиддин

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил

д.ф.н., профессор (Россия)

Джураев Маматкул

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахиммаед

к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Жеймс Форт

Университет Мичигана (США)

Умархўжаев Мухтор

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Балтабоев Ҳамидулла

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Дустмухаммедов Хуршид

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Сиддикова Ирода

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар

д.ф.н. (Грузия)

Юсупов Ойбек

отв. секретарь, доцент (Ўзбекистон)

EDITORIAL BOARD

Bakhtiyor Nazarov

academician. (Uzbekistan)

Yakub Umarogli

Doc. of philol. sci., prof. (Turkey)

Almaz Ulvi Binnatova

Doc. of philol. sci., prof. (Azerbaijan)

Bakieva Gulandom

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Minnulin Kim

Doc. of philol. sci., prof. (Tatarstan)

Mahmudov Nizomiddin

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Kerimov Ismail

Doc. of philol. sci., prof. (Russia)

Juraev Mamatkul

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Kurenov Rakhimmamed

Ph.D. Ass. Prof. (Turkmenistan)

Christopher James Fort

University of Michigan (USA)

Umarkhodjaev Mukhtar

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Mirzaev Ibodulla

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Boltaboev Hamidulla

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Dustmuhammedov Khurshid

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Lixodzievsky A.S.

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Siddiqova Iroda

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Shiukashvili Tamar

Doc. of philol. sci. (Georgia)

Yusupov Oybek

Ass. prof. (Uzbekistan) - Senior Secretary

PageMaker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,

Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

1. Sharipov S.S. ЛЕКСИКОГРАФИЯ (ТАРЖИМА ЛЕКСИКОГРАФИЯСИ) РИВОЖЛАНИШИНИНГ АСОСИЙ ЖИҲАТЛАРИ.....	5
2. Akhadova Guzal Imatulloevna, Mavlyanova Nilufar Suvankulovna METHODOLOGY AND PRINCIPLES OF USING ROLE PLAYING IN FOREIGN LESSONS.....	12
3. Atayeva Khusniya Kurashevna, Fayziyeva Yulduz Yusupovna USING INTERACTIVE TECHNOLOGIES AND TEACHING METHODS AT THE RUSSIAN LANGUAGE LESSON.....	17
4. Absamatova Gulhayo Bakhodirovna LINGUISTIC FEATURES OF SIGN LANGUAGE AUTOMATIZATION.....	24
5. Shuhratova Visola jamshid qizi KAZUO ISHIGURONING "DAFN ETILGAN GIGANT"ASARIDAGI KONSEPTLAR UYG'UNLIGI.....	30
6. Bazarova Shahlo Shuxratovna KOREYS ADIBASI SHIN KYON SUK IJODINING O'ZIGA XOSLIGI XUSUSIDA.....	36
7. Kasimova Adiba Nasirovna TRANSLATION METHODS AND TECHNIQUES OF PUBLICISTIC MATERIALS.....	41
8. Арзикулова Хуршида Акабаралиевна “ГОРАЦИЙ” ТРАГЕДИЯСИДА ИНСОНИЙ ФАЗИЛАТЛАР ВА ОИЛАВИЙ БУРЧ.....	47
9. Mamadjanova Nargiza Mahmudjanovna ZAMONAVIY INGLIZ TILIDA MUROJAATNING KOMMUNIKATIV FUNKSIYASI.....	52
10. Икромова Нигина ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ И ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА (НА ПРИМЕРЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ Ч.АЙТМАТОВА “ПРОЩАЙ, ГУЛЬСАРИ!”).....	58
11. Абдусаматов Зафарбек Нурмат ўғли ЎЗБЕК ТИЛИДА АНТРОПОНИМЛАР ТУРИ ВА ИФОДА ШАКЛЛАРИ.....	65
12. Abduraxmonova Nilufar Zaynobiddin qizi, Vosiljonov Azizbek Boxodirjon o'g'li O'ZBEK TILI ELEKTRON KORPUSIDA DIALEKTAL KORPUS YARATISHNING NAZARIY MASALALARI.....	70
13. Achilova Noila Hamroqulovna SUYUQLIK MIQDORINI ANGLATUVCHI LISONIY BIRLIKLARNING PRAGMATIK XUSUSIYATLARI.....	75
14. Tadjibayeva Gulzoda ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA ANTROPOTSENTRIK PARADIGMA.....	81
15. Begimqulova Dilobar INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA REDUPLIKATIVLIKNING MORFOLOGIK IFODALANISHINING QIYOSIY TAHLILI.....	86
16. Amonova Zilola Qodirovna, Axrorova Zufnunabegim Rizvonovna HUSAYNIYNING BADIY MAHORATI.....	93

17. Наргиза Жахонова ТАВТОЛОГИЯ ВА ПЛЕОНАЗМНИНГ ЎРГАНИЛИШ ТАРИХИГА БИР НАЗАР.....	99
18. O`dayeva Shahnoza Shuxratovna RANG, MAZA-TA`M MA`NOSINI ANGLATUVCHI LISONIY BIRLIKLARNING PRAGMATIK XUSUSIYATLARI.....	105
19. Gaybullayeva Malokhat Pulatovna HISTORICAL DEVELOPMENT OF ENGLISH DIALECTS.....	111
20. Xamrayeva Zebiniso Xaydar qizi QO`SHMA GAPNING STRUKTUR – SEMANTIK TAHLILI (INGLIZ TILI ASOSIDA).....	116
21. Umaraliev Dildora Takhirjanovna PECULIARITIES OF LEGAL TERMS.....	122
22. Дилноза Раматжановна Рузматова ХОЛИД ҲОСИЙНИЙ АСАРЛАРИДА АФҒОНИСТОН ПЕРСПЕКТИВАСИ: ТАРИХИЙ ВА БАДИИЙ ТАЛҚИН.....	128
23. Sodiqova Yulduz Furqatovna LITERARY TEXT AS AN OBJECT OF LINGUISTIC RESEARCH AND THE PROBLEM OF ITS INTERPRETATION.....	134
24. Bozorbekov A. LOGISTIKA TERMINOLOGIYA TIZIMINING XUSUSIYATLARI.....	138
25. Ulikova Mavluda CRITERIA FOR THE SELECTION OF TERMS DENOTING FAMILY TIES.....	144
26. Воситов Валижон Абдувахобович ИНГЛИЗ ТИЛИДА ТУРКИЗМЛАРНИНГ ПАЙДО БЎЛИШ САБАБЛАРИ.....	150
27. Холибекова Омонгул Кенжабоевна ИНГЛИЗ ТИЛИДАГИ АЛЛЮЗИВ ФРАЗЕОЛОГИК БИРЛИКЛАР ТАЛҚИНИ.....	155
28. Дилбар Холтемировна Ниязова ЎЗБЕК ТИЛИДА ЛИСОНИЙ ШАХС ТИПЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШГА ХИЗМАТ ҚИЛУВЧИ МАХСУС БИРЛИКЛАР.....	160
29. Шамахмудова Азиза Фуркатовна ҲУРМАТ ТАМОЙИЛЛАРИНИНГ ГЕНДЕР АСПЕКТЛАРИ.....	167
30. Azimov Abdikhamidullo Xolmanovich TO'PLAM IBODATLAR TURLARI VA ULARNING TASNIFI PRINSIPLARI.....	173
31. Boboyev Temur Mahmadmurodovich ROLE OF SHORT HUMOROUS POEMS IN DIFFERENT CULTURAL BACKGROUNDS...	178
32. Ж.О. Каниязова Ш.СЕЙТОВТЫҢ «ЖАМАНШЫҒАНАҚТАҒЫ АҚТУБА» ҲӘМ Ш.ХАЛМЫРЗАЕВТЫҢ “ОЛАБЎЖИ” РОМАНЛАРЫНДА ТУБАЛАЎШЫЛЫҚ ДӘЎИРИНИҢ СУЎРЕТЛЕНИЎИ.....	184
33. Shukurov Foziljon Mahmadvovich TEMURIYLAR DAVRI SHOIRI - BISOTIY SAMARQANDIY G`AZALLARINING POETIKASIDA YANGILIKLAR.....	192

ISSN: 2181-9297

www.tadqiqot.uz

Sodiqova Yulduz Furqatovna

Teacher of Samarkand State Institute of Foreign Languages

LITERARY TEXT AS AN OBJECT OF LINGUISTIC RESEARCH AND THE PROBLEM OF ITS INTERPRETATION <https://doi.org/10.5281/zenodo.6642870>**ABSTRACT**

This article is devoted to the concept of the text, its main functions and main features, as well as the problem of its interpretation. The text is a multidimensional linguistic unit, the definition of which is not unanimous among linguists, which is a serious problem in any modern linguistic research, and the analysis of the text, especially the literary text. This article discusses several approaches to the problem presented of particular interest in linguistic analysis, is the fact that the literary text has a number of distinctive features that distinguish it from the real text. Thanks to modern methods of text linguistics, it will also be possible to combine research methods in combining different branches of linguistics, including stylistics, the theory of speech acts, as well as related disciplines such as philosophy and psychology, the development of a complex system, the main purpose of which is an in-depth and detailed analysis of a complex language unit such as text.

Keywords: text, literary text, linguistic analysis, linguistic unit, text categories, text linguistics.

Садыкова Юлдуз Фуркатовна

Преподаватель Самаркандского

Государственного института Иностранных Языков

ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ТЕКСТ КАК ОБЪЕКТ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ И ПРОБЛЕМА ЕГО ИНТЕРПРЕТАЦИИ**АННОТАЦИЯ**

данная статья посвящена рассмотрению понятия текста, его основных функций и ключевых характеристик, а также проблеме его толкования и толкования. Текст является многоаспектной языковой единицей, и среди лингвистов нет единого мнения по поводу его определения, что является острой проблемой в любом современном лингвистическом исследовании, где текст, в частности художественный, выступает в качестве объекта анализа. В данной статье рассматриваются несколько подходов к заявленной проблеме. Художественный текст, обладая рядом специфических признаков, отличающих его от реального текста, представляет особый интерес в рамках лингвистического анализа. Благодаря современным методам лингвистики текста, а также в случае объединения методов исследования из различных разделов языкознания, в том числе стилистики, теории речевых актов, а также методов смежных наук, таких как философия и психология, становится

возможным разработать комплексная система, основной целью которой является глубокий и детальный анализ такой сложной языковой единицы, как текст.

Ключевые слова: текст, художественный текст, лингвистический анализ, языковая единица, категории текста, лингвистика текста.

Sodiqova Yulduz Furqatovna

Samarqand Davlat Chet Tillar Instituti o'qituvchisi

BADDIY MATN LINGVISTIK TADQIQOTLARNING OBYEKTI VA UNI TALQIN QILISH MUAMMOSI

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola matn tushunchasini, uning asosiy funktsiyalari va asosiy xususiyatlarini, shuningdek, uni talqin qilish va talqin qilish muammosini ko'rib chiqishga bag'ishlangan. Matn ko'p o'lchovli til birligi bo'lib, uning ta'rif bo'yicha tilshunoslar o'rtasida yakdil fikr mavjud emas, bu har qanday zamonaviy lingvistik tadqiqotlarda keskin muammo bo'lib, matn, xususan, badiiy matn tahlil ob'ekti sifatida ishlaydi. Ushbu maqolada ko'rsatilgan muammoga bir nechta yondashuvlar muhokama qilinadi. Badiiy matn uni real matndan ajratib turuvchi bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lishi lingvistik tahlil doirasida alohida qiziqish uyg'otadi. Matn tilshunosligining zamonaviy usullari tufayli, shuningdek, tilshunoslikning turli bo'limlari, shu jumladan stilistika, nutq aktlari nazariyasi, shuningdek, falsafa va psixologiya kabi turdosh fanlar usullarini birlashtirishda tadqiqot usullarini birlashtirish mumkin bo'ladi. murakkab tizimni ishlab chiqish, uning asosiy maqsadi matn kabi murakkab til birligini chuqur va batafsil tahlil qilishdir.

Kalit so'zlar: matn, badiiy matn, lingvistik tahlil, lingvistik birlik, matn kategoriyalari, matn lingvistikasi.

Bugungi kunda filologik va lingvistik bilimlarning faol rivojlanayotgan tarmoqlari doirasida bunday lingvistik birlikni matn sifatida ko'rib chiqish va o'rganish muammosi alohida dolzarbdir. Matn nihoyatda murakkab, ko'p qirrali va ahamiyatli tushunchadir. Uning shakllanishi va faoliyati muammosi tilshunoslik, adabiyotshunoslik va semiotika chorrahasida yuzaga keladi va tilshunoslikning "matn lingvistikasi" yoki "matn nazariyasi" deb nomlanuvchi maxsus sohasini tashkil etadi, uning asosiy maqsadlaridan biri matnni ko'rib chiqishdir. tilning boshqa birliklaridan va nutq kategoriyalaridan farq qiluvchi maxsus lingvistik birlik sifatida. Matnni, xususan, badiiy matnni tushunish muammosiga to'xtaladigan bo'lsak, uning mohiyatini belgilovchi ayrim yondashuvlarni ajratib ko'rsatish zarur.

O'ziga xos lisoniy birlik va alohida til sohasining o'rganish ob'ekti bo'lgan matn tushuncha sifatida ko'p o'lchovli birlik sifatida qaraladi. Hozirgi vaqtda tilshunoslar o'rtasida matn tushunchasi va u qanday hodisalar sinfi, lingvistik yoki nutq bilan bog'liq bo'lishi kerakligi to'g'risida umumiy fikr mavjud emas. Ba'zi tadqiqotchilar matnning grammatik tabiatini ko'rib chiqadilar, boshqalari matnni nutq hodisasi sifatida, birinchi navbatda, uning kommunikativ maqsadlariga tayanadi. Matn tushunchasini o'rganishdagi bunday farqlar taniqli tilshunos olimlarning lingvistik va uslubiy asarlarida uchraydi.

Professor I.R. Galperin matnni turli xil leksik, grammatik va stilistik bog'lanishlar bilan bog'langan ism (sarlavha) va bir qator o'ziga xos til birliklaridan ("supra-frazaviy birliklar") iborat yozma ravishda taqdim etilgan nutq mahsuloti deb hisoblaydi. Matn "to'liqlik, yaxlitlik va izchillik bilan ajralib turadi", shuning uchun tadqiqotchi maxsus til birligi sifatida matnning asosiy belgilari sifatida grammatik va semantik to'liqlikni ko'rsatadi [3, 6 p.].

Mahalliy tilshunos N. M. Shanskiyning fikriga ko'ra, matn - bu kamida ikkita bayonotning kombinatsiyasi bo'lib, unda minimal aloqa harakati - ma'lumotlarni uzatish yoki sheriklar o'rtasida fikr almashish mumkin. [8, 134 p.].

Shu bilan birga, V. A. Lukin matnni bunday belgilar ketma-ketligi shaklida mavjud bo'lgan, rasmiy izchillik, semantik yaxlitlik va ularning o'zaro ta'siri asosida yuzaga keladigan rasmiy semantik tuzilishga ega bo'lgan xabar deb ta'riflaydi [6, 17-18p.].

V.P.Belyaninning fikricha, matn aloqaning asosiy birligi, axborotni saqlash va uzatish usuli, madaniyatning mavjudligi shakli, ma'lum bir tarixiy davr mahsuli, inson hayotiy tajribasining aksidir. Ko'pgina tadqiqotchilarning fikricha, "matn" tushunchasiga faqat lingvistik vositalar bilan ta'rif berish mumkin emas. Matn muayyan turdagi faoliyat natijasi, qoida tariqasida nutq, badiiy matn esa shaxsning ijodiy imkoniyatlari, qobiliyatlari va psixologik xususiyatlarini amalga oshirishga qaratilgan faoliyat natijasidir. Kommunikativ yondashuv nuqtai nazaridan matnni ma'lum bir aloqa doirasidagi kommunikativ yo'naltirilgan kontseptual shartli (kontseptsiyaga, g'oyaga ega) nutq ishi deb ta'riflash mumkin.

Yuqoridagi ta'riflar shuni ko'rsatadiki, barcha tadqiqotchilar, birinchidan, matnning til tizimidagi o'rnini aniqlashga, ikkinchidan, ma'lum bir til birligiga xos bo'lgan real matn kategoriyalarini ajratib olishga intiladi. Ushbu ta'riflardagi farqlarga qaramay, ular juda ko'p umumiyliklarga ega.

Matn nutq hodisasi, uning mahsuli va asosiy birligi sifatida qaraladi. Binobarin, matnning ishlab chiqarilishi va talqini voqelikni bilish va muloqot jarayonida yuzaga keladi. Matn odatda yozma ravishda amalga oshiriladi, o'ziga xos ichki tuzilishga ega va uning qismlari uyg'unligi bilan ajralib turadi.

Badiiy matn, bu dunyoning ma'lum bir modeli, san'at tilida paydo bo'lgan ma'lum bir xabardir [5, 34 p]. Shu bilan birga, L. Ya. Ginzburgning fikricha, adabiy matn muallif obrazi, uning mavzuga bo'lgan nuqtai nazari bilan shakllanadi, ya'ni muallif o'zining dunyo haqidagi tasavvurini asar matnida ifodalaydi. san'at va atrofdagi voqelikka o'z bahosini beradi [4, 107-108 p.].

Badiiy matn bir qator o'ziga xos xususiyatlarni o'z ichiga oladi. Bunga quyidagilar kiradi:

- 1) fantastika, shartlilik va bilvositalik;
- 2) sinergik murakkablik; badiiy matn bir tomondan milliy til vositalariga ega bo'lsa, ikkinchi tomondan o'ziga xos kodlash bilan ishlaydigan, o'quvchi tushunishiga intiladigan murakkab tizimdir;
- 3) orttirilgan qo'shimcha "semantik o'sishlar" orqali tuzilgan matn toifalarining yaxlitligi;
- 4) barcha matn birliklarining o'zaro bog'lanishi va o'zaro bog'lanishi yoki barcha matn darajalarining izomorfizmi;
- 5) she'riy so'zning takrorlanishi, so'zning ichki shakllarining jonlanishi, lug'aviy elementlarning o'ta dolzarblashuvi;
- 6) yashirin ma'nolarning paydo bo'lishi;
- 7) badiiy matnning mazmuniga ta'sir qilish va matnlaro aloqalar [8, b. 56];

Matn tilshunosligi maxsus filologik fan sifatida 20-asrning ikkinchi yarmida shakllangan. Matn lingvistikasining asosiy vazifasi "matnning mohiyatini tavsiflovchi (masalan, uni qurish tamoyillari) toifalarni ishlab chiqish, ajratib ko'rsatish va matnlarning butun xilma-xilligini cheklangan, ko'rinadigan asosiy turlarning xilma-xilligiga qisqartirish imkonini beradi. Badiiy matn tilshunosligi alohida o'rin tutadi. Biz matn birliklarining, ko'pincha matnning turli darajalarida bo'lganlar bilan maqsadli o'zaro ta'siri haqida gapiramiz. Matnning fonetik, morfologik, leksik va sintaktik darajalarini mos ravishda taqsimlash bilan lingvistik tabaqalanishga yo'naltirilgan matnning qatlamli tasviri eng ommabop. Shu tufayli unda turli semantik va estetik vazifalar amalga oshiriladi.

Professor Novikov badiiy matnni lingvistik tahlil qilishning quyidagi usullarini aniqlaydi:

1) asosiy vazifasi va asosiy texnikasi tushunarsiz, kamdan-kam qo'llaniladigan, eskirgan, maxsus so'z va iboralar, grammatik hodisalar va boshqa shunga o'xshash lingvistik faktlarni lug'at yoki satrlararo tushuntirish bo'lgan lingvistik sharh (tahlilning asosiy ob'yekti lingvistik darajadir. matn, qisman ekstralingvistik);

2) badiiy matnning vizual vositalarini, ularning sintezi beradigan estetik effektini o'rganuvchi lingvostilistik tahlil (bu erda asosiy texnika - nutqni tasvirlash vositalarida sintez qilish tamoyilini izlash); bu yerdagi ob'ekt nutq figurasidir;

3) badiiy matnni har tomonlama, ko'p qirrali filologik o'rganishga qaratilgan har tomonlama lingvistik tahlil. Bunday tahlilning asosiy usuli - matnning majoziy va she'riy tuzilishini aniqlash orqali o'rganish, bu matnning xabari va obrazli til vositalari tizimi bilan chambarchas bog'liqdir. Sintez tahlili asosida muallif obrazining kategoriyasi yotadi. U matnning poetik (kompozitsion)

tuzilishini, badiiy obrazlar tizimini va ularning syujetdagi rivojlanishini, asarning g'oyaviy kontseptsiyasini, janr va estetik funktsiyalarining xususiyatlarini aniqlab bera olmaydi [7, 84-85 p.].

Lingvistik tahlil til birliklari va ularning shakllarining nutqdagi funksional rolini ochib beradi: so'zlarni, nutq burilishlarini, grammatik shakllarni muallif niyatiga muvofiq tanlashning maqsadga muvofiqligi, badiiy matnda til vositalaridan foydalanishning o'ziga xosligi.

Bugungi kunda nutq aktlari va janrlari nazariyasi, stilistika, falsafa, psixologiya kabi boshqa til sohalari ma'lumotlaridan foydalangan holda matnni kompleks lingvistik tahlil qilish modelini ishlab chiqish zarurati paydo bo'lmoqda. Zamonaviy lingvistik tahlil badiiy matnni tahlil qilishni - yozuvni o'rganishni, uni ijtimoiy fikrning rivojlanishidagi tarixiy fakt sifatida ko'rib chiqishni va stilistik - uslublarni o'rganishni o'z ichiga oladi. Matndagi har bir so'z va har bir belgi umumiy ma'no tuslarini anglash, xabarni qabul qilish va idrok etishga yordam beruvchi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi, chunki adabiy matnda beparvo yoki tahlilsiz qoldirish mumkin bo'lgan beixtiyor tafsilotlar yo'q.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Babenko L.G., Kasarin Yu.V. Badiiy matnning lingvistik tahlili. Nazariya va amaliyot. M.: Flinta, 2004. 496 b.
2. Belyanin V.P. Badiiy matnning psixolingvistik jihatlari. M.: MGU, 1988. 121 b.
3. Galperin I.R. Matn lingvistik tadqiqot ob'ekti sifatida. M.: Nauka, 1981. 138 b.
4. Ginzburg L.Yu. Matnni talqin qilish masalasida // Matn tuzilishi - 81: Simp. tezislari. M., 1981. S. 106-109.
5. Lotman Yu.M. She'riy matnni tahlil qilish. Moskva: Ta'lim, 1972. 270 b.
6. Lukin V.A. Badiiy matn: Nazariya asoslari va tahlil elementlari. M., Os`-89, 2005. 555 b.
7. Novikov L.A. Badiiy matn va uning tahlili. M., 2007. 304 b.
8. Shanskiy N.M. Badiiy matnning lingvistik tahlili. Moskva: Ta'lim, 2002. 224 p.
9. Sodiqova, Y. (n.d.). Lingvistik va adabiy kompetentsiyalar shakllanishida badiiy matn filologik tahlilining o'rni va o'ziga xos xususiyatlari. Сўз санъати халқаро журнали, 4(4). <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.26739/2181-9297-2021-4>
10. Solganik G.Yu. Matnga so'zlarni kiriting. M.: Flinta, 1993. 202 b.
11. Turaeva Z. Ya. Linguistics of the text: (Text: structure and semantics). - M.: Education, 2008. - 127p.
12. Tyupa V. I. Analysis of the artistic: Introduction to literary analysis. - M., 2001.

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

5 ЖИЛД, 3 СОН

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА

ТОМ 5, НОМЕР 3

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

VOLUME 5, ISSUE 3

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000